

24.11.17

Henkilökohtaisten avustajien ammatillinen koulutus alkaa ensi vuonna

Opetushallitus on tehnyt päätöksen henkilökohtaisten avustajien ammatillisesta koulutuksesta. Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinnon perusteet tulevat voimaan 1.1.2018, ja ammattitutkinto sisältää henkilökohtaiseen avustamiseen liittyvän tutkinnon osan. Uusi koulutus tarkoittaa, että henkilökohtainen avustaja on suojattu tutkintonimike. Henkilökohtaisena avustajana työskenteleminen ei kuitenkaan edellytä koulutuksen käymistä.

Huomioita

- Henkilökohtaisen avun sisältö ei muutu.
- Henkilökohtaisena avustajana voi edelleen työskennellä ilman koulutusta.
- Työpaikkailmoituksessa voidaan edelleen käyttää ammattinimikettä henkilökohtainen avustaja riippumatta siitä, palkkaako lopulta koulutetun vai kouluttamattoman työntekijän.
- Työtodistuksen voi edelleen antaa henkilökohtaisen avustajan työstä.
- Ansioluettelossa voi edelleen kertoa työkokemuksestaan henkilökohtaisena avustajana riippumatta siitä, onko käynyt koulutuksen vai ei.
- MUTTA tutkintonimike on suojattu, eli vain ko. koulutuksen käynyt voi kertoa saaneensa henkilökohtaisen avustajan koulutuksen.

Suojattu tutkintonimike

Suojattu tutkintonimike tarkoittaa, että vain kyseisen koulutuksen käynyt voi esim. ansioluettelossaan kertoa olevansa koulutukseltaan henkilökohtainen avustaja. Yksinkertainen esimerkki toiselta alalta: työnhakija ei voi väittää olevansa koulutukseltaan merkonomi, jos hän ei tosiasiallisesti ole suorittanut merkonomin tutkintoa.

Tutkintonimikettä säätelee laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017, 17 §): *"Tässä laissa tarkoitettujen tutkintojen nimiä ja tutkintonimikkeitä saa käyttää vain tutkinnoista, jotka on suoritettu tämän lain mukaisesti. Tutkintonimike on nimike, jota henkilö voi käyttää suoritettuaan hyväksytysti tutkintonimikkeen käyttöön oikeuttavan tutkinnon."*

Henkilökohtaisena avustajana työskenteleminen ei jatkossakaan vaadi koulutuksen käymistä. Niin ikään ansioluettelossaan voi kertoa työskennelleensä henkilökohtaisena avustajana ja työnantaja voi työpaikkailmoituksessa hakea työhön henkilökohtaista avustajaa riippumatta siitä, palkkaako lopulta koulutuksen käyneen vai käymättömän. Heta-Liiton ja Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL:n solmimassa, tämän hetkessä henkilökohtaisia avustajia koskevassa työehtosopimuksessa koulutus ei vaikuta palkan suuruuteen.

Henkilökohtaisen avun sisältö suhteessa koulutuksen sisältöön?

Uusi koulutus ja sen sisällöt eivät vaikuta henkilökohtaisen avun sisältöön. Koulutuksesta uutisoinnin jälkeen Heta-Liittoon on otettu yhteyttä ja oltu huolissaan siitä, että koulutuksen sisältö ei vastaa yhteydenottajan saamaa henkilökohtaista apua. Koulutus on hyvin yleinen eikä missään nimessä voi puuttua esimerkiksi avustettavan itsemääräämisoikeuteen. Niin ikään työnjohtovalta on edelleen työnantajalla.

Valitettavasti henkilökohtaisen avun saajia ja vammaisjärjestöjä ei ole otettu mukaan koulutuksen suunnitteluun riittävän varhaisessa vaiheessa. Pääsimme keväällä 2017 antamaan lausunnon tutkintoperusteista omasta pyynnöstämme, kun saimme kuulla koulutuksen olevan suunnitteilla. Tämän jälkeen olemme päässeet keskustelemaan Opetushallituksen kanssa ja tuomaan mm. itsemääräämisoikeuden merkitystä esiin. Osa tuomistamme näkökulmista on huomioitu lopullisissa tutkintoperusteissa, mutta kehitettävää on edelleen.

Aiemmin henkilökohtaisille avustajille ei ole ollut ammatillista koulutusta, vaan erilaisia kursseja ovat järjestäneet hyvin moninaiset tahot. Koulutus on riippunut hyvin paljon sen järjestäjästä, jolloin sen sisältöön on ollut hyvin vaikea vaikuttaa. On hyvä, että henkilökohtaisten avustajien koulutusta kehitetään, kun koulutusta on tähänkin asti joka tapauksessa järjestetty. Kun koulutus on säädeltyä, siihen vaikuttaminenkin on helpompaa.

Koulutuksen tulee vastata henkilökohtaisen avun käyttäjien todellisiin tarpeisiin. Jotta tämä voi toteutua, oppilaitosten pitää ottaa koulutuksen suunnitteluun mukaan Heta-Liitto ja muut henkilökohtaisen avun saajien edustajat.

Lisätietoja koulutuksesta:

Tutkinnon perusteet: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/2257060/naytto/tiedot>

Heta-Liiton lausunto erikoisammattitutkinnon perusteiden luonnoksista (huhtikuu 2017):
http://www.heta-liitto.fi/Portals/35/koulutuslausunto_web.pdf